

LA COMPETÈNCIA ORAL EN LA PROFESSIÓ DOCENT

Glòria Sanz Pinyol

Llicenciada en Filologia Catalana per la Universidad de Barcelona. S'ha especialitzat en la formació en habilitats comunicatives en entorns professionals.

Professora de secundària a l'Institut Vall de Llémena, de Sant Gregori (Gironès), i professora associada a la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona.

La classe és un espai de comunicació i de relació social; tot docent té el gran repte de gestionar-la amb uns objectius pedagògics determinats.

Una bona expressió oral es considera necessària per exercir algunes professions, com ara l'advocacia o el periodisme radiofònic, i també per desenvolupar algunes activitats relacionades amb responsabilitats polítiques o càrrecs directius. La professió docent hauria de considerar-se de manera similar i, sens dubte, els consells que són útils per a qualsevol persona que ha de pronunciar discursos adreçats a un grup ho són també per al professorat de qualsevol disciplina. No obstant això, la majoria dels docents no han

rebut formació específica en comunicació oral en els seus estudis universitaris i tan sols recentment han aparegut propostes d'aquest tipus en els plans de formació permanent de professorat.

La classe és un espai de comunicació i de relació social; tot docent té el gran repte de gestionar-la amb uns objectius pedagògics determinats. De les seves habilitats comunicatives depèn l'èxit de la seva tasca, que consisteix no solament a transmetre una àmplia varietat de missatges a l'aula sinó, sobretot, a crear-hi situacions que facilitin l'aprenentatge. No obstant això, no podem donar per suposat un bon domini de la comunicació oral simplement perquè algú ha tingut el desig o l'oportunitat de dedicar-se a la docència. Cal que el coneixement i la pràctica de recursos comunicatius verbals i no verbals s'incloguin en la formació inicial i permanent del professorat.

Només cal pensar en la varietat de situacions que ha de resoldre un docent en la seva tasca diària per comprendre la importància de la comunicació oral en l'exercici de la professió. Més enllà de l'activitat de l'aula hi ha les entrevistes amb famílies, el diàleg individual amb nois i noies, la participació en reunions entre col·legues i, fins i tot, la participació en reunions institucionals com a representant del centre o les intervencions en mitjans de comunicació. En definitiva, a més d'usar tècniques d'oratoría per preparar i fer un bon discurs davant d'un grup, resulta imprescindible desenvolupar estratègies conversacionals, d'escolta professional i de relació social per participar en situacions diverses de comunicació plurigestionada.

Ningú no posa en dubte que les habilitats comunicatives són útils en l'exercici de la docència, però potser encara no es consideren part indispensable del perfil d'un bon professional de la formació.

Ningú no posa en dubte que les habilitats comunicatives són útils en l'exercici de la docència, però potser encara no es consideren part indispensable del perfil d'un bon professional de la formació. Pensem en algunes raons que generen la necessitat de dominar estratègies de comunicació oral:

1. La comunicació és el principal instrument de la docència

Un bon domini de la comunicació oral permet gestionar amb eficàcia les activitats de l'aula. La claredat en les exposicions, explicacions o instruccions a classe afavoreixen la comprensió del missatge i la resposta en forma d'activitat que s'espera dels aprenents. No es tracta simplement de transmetre un missatge, sinó de generar en els oients accions que responen a uns objectius. Els recursos d'eficàcia comunicativa, com ara la progressió lògica de les idees, la repetició oportuna, la reformulació, l'economia lingüística o les síntesis i recapitulacions finals tenen efectes immediats en l'èxit de la tasca. Perquè la bona comunicació és aquella que aconsegueix els propòsits que s'havia plantejat.

(...) cal que el missatge del professor o professora transmeti idees clares en un llenguatge precís, acurat i respectuós, tenint sempre en compte que dir i parlar no són sinònims: es pot parlar molt sense dir res i es pot dir molt amb poques paraules.

---

2. El discurs del docent és un model per a l'alumnat

El rigor, la precisió, l'ordre o la correcció lingüística del discurs d'un docent té una ineludible funció modèlica per als aprenents. La paraula com a transmissió d'idees, amb una perspectiva científica i seriosa –tot i el to didàctic o l'adaptació necessària als coneixements dels oients–, deixarà una empremta en infants i joves. Per això cal que el missatge del professor o professora transmeti idees clares en un llenguatge precís, acurat i respectuós, tenint sempre en compte que *dir* i *parlar* no són sinònims: es pot parlar molt sense dir res i es pot dir molt amb poques paraules.

No podem oblidar tampoc que gran part dels aprenentatges que conformen la finalitat de les seqüències didàctiques només es faran evidents en l'alumnat en les seves habilitats comunicatives, ja sigui en exposicions orals, respostes a l'aula, proves o

treballs acadèmics. I més endavant, en les seves relacions personals, professionals i socials.

3. Un docent representa sovint una institució i un col·lectiu

En la nostra activitat professional hi ha moltes ocasions en què no parlem a títol personal, sinó en representació d'altres persones. Quan al centre escolar rebem la visita d'una família per tractar temes relacionats amb la seva filla, quan un periodista ens fa preguntes per completar un reportatge sobre el primer dia d'escola o la celebració de la Diada de Sant Jordi al centre, quan una ràdio ens convida a participar en una taula rodona sobre temes educatius..., representem un col·lectiu professional, un centre o la institució governamental per a la qual treballem. Això implica certes responsabilitats: els discursos en aquestes situacions no poden ser improvisats, informals ni desordenats. No poden transmetre una imatge errònia; han de respondre als interessos d'un grup i –en la mesura que sigui possible– s'han de preparar amb un cert consens.

4. Les competències comunicatives també s'actualitzen

Entenem la formació de professorat com un procés d'aprenentatge i millora al llarg de la vida, amb objectius que la pràctica diària permet posar en pràctica i avaluar de manera quasi simultània. Els objectius de la formació permanent no consisteixen tan sols en l'actualització de coneixements de la matèria o l'ampliació de les estratègies pedagògiques. En tant que la comunicació és l'instrument principal de l'activitat docent, també cal que la formació de professorat serveixi per adaptar-se a les noves necessitats i destreses comunicatives útils en l'àmbit professional.

Pensem, per exemple, en algunes pràctiques actuals que no hauríem imaginat fa uns anys, com ara filmar una classe magistral o una breu explicació perquè l'alumnat la pugui veure i escoltar més tard a casa o a l'aula. Avui dia enregistrem o filmem amb mitjans accessibles i fàcils de manejar que, alhora, ens han creat la necessitat de controlar bé l'ús de la veu o d'aprendre a moure'ns davant d'una càmera. No és gaire diferent al que ha ocorregut amb les pràctiques dels aprenents a l'aula: si abans les activitats

d'avaluació en la majoria de les matèries eren sobretot escrites, cada dia és més habitual que consisteixin en presentacions orals, enregistraments o treballs audiovisuals.

(...) l'interès de les institucions educatives per un model de formació competencial de l'alumnat ha generat la necessitat de definir també en el professorat perfils que impliquen competències relacionades amb la comunicació i les relacions dins la comunitat educativa.

Darrerament l'interès de les institucions educatives per un model de formació competencial de l'alumnat ha generat la necessitat de definir també en el professorat perfils que impliquen competències relacionades amb la comunicació i les relacions dins la comunitat educativa. De manera lenta, però creixent, la millora de la comunicació oral s'incorpora als plans de formació inicial del professorat, als estudis de postgrau i a la formació permanent. Mentre es consolida aquest compromís institucional, proposem a continuació algunes idees sobre la formació en comunicació oral que poden resultar molt útils per al professorat.

Formació per parlar en públic des d'una perspectiva àmplia, que inclogui els aspectes verbals i no verbals del discurs: locució, oratòria, retòrica, recursos estilístics..., però també expressió corporal, tècniques de veu i de respiració... A més, cal prestar atenció a propostes de formació sovint adreçades a altres professions, com ara tècniques teatrals, cant, dansa lliure, educació emocional, gestió de conflictes, tècniques assertives..., que poden resultar utilíssimes als docents.

Si bé una bona expressió oral és sempre el resultat d'una pràctica, la pràctica, sense coneixements ni criteris, també podria perpetuar percepcions errònies, inèrcies i actuacions poc eficaçes.

Lectura d'articles i manuals sobre comunicació oral. Algunes publicacions d'aquest tipus són pensades especialment per a la docència. Poso d'exemple i recomano un parell de llibres: *Comunicació efectiva a l'aula* (Glòria Sanz, 2005) i *La comunicació més enllà de*

les paraules (Marta Albaladejo, 2007), tots dos publicats per l'Editorial Graó dins la col·lecció titulada *Desenvolupament personal del professorat*, dedicada a les competències relacionades amb la docència. Per millorar, sens dubte cal llegir. Si bé una bona expressió oral és sempre el resultat d'una pràctica, la pràctica, sense coneixements ni criteris, també podria perpetuar percepcions errònies, inèrcies i actuacions poc eficaces.

Activitats grupals tipus taller que permetin partir de diagnòstics personals (punts forts i aspectes millorables, perquè ningú parteix de zero), amb activitats com intervencions orals filmades, observades i comentades en grup. Es tracta d'experiències, generalment molt satisfactòries, que ajuden a trobar l'estil propi i permeten continuar de manera autònoma la millora de les habilitats comunicatives més enllà d'una activitat formal.

Tallers puntuals de perfeccionament, amb pautes de pràctica conscient, observació de models, tipus específic de discurs o de temàtica, objectius concrets de millora, etc.

Amb la complicitat necessària de les institucions responsables de la seva formació, el professorat podrà millorar el resultat de la seva activitat professional. Alhora, també descobrirà que el temps i l'esforç que hi dediqui revertirà en benefici propi, ja que un bon domini de les estratègies comunicatives afavoreix també el benestar personal i les relacions socials.